

Г. С. Морозова,

к. е. н., старший викладач кафедри фінансів,

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків

Є. М. Руденко,

к. е. н., старший викладач кафедри фінансів,

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків

ВПЛИВ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

A. Morozova,

PhD in Economics, senior teacher of the department of Finance

Kharkiv national agrarian university named after V.V. Dokuchaev, Kharkiv

Ye. Rudenko,

PhD in Economics, senior teacher of the department of Finance

Kharkiv national agrarian university named after V.V. Dokuchaev, Kharkiv

INFLUENCE OF VALUE ADDED TAX ON THE FORMATION OF STATE BUDGET REVENUES IN UKRAINE

У статті досліджено роль податку на додану вартість у формуванні доходів державного бюджету. Визначено, що податок на додану вартість є основною бюджетоутворюючою складовою державних доходів. Висвітлено особливості адміністрування ПДВ в Україні та у зарубіжних країнах.

This paper investigates the role of value added tax in the formation of state budget. Determined that the value added tax is a major component of the budget-government revenue. The specific features of tax administration in Ukraine and in foreign countries.

Ключові слова: державний бюджет, доходи бюджету, податкові надходження, податок на додану вартість, бюджетне відшкодування.

Key words: state budget, revenues, tax revenues, value added tax, refund.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасна економічна ситуація в країні обумовлює необхідність ефективного управління державними фінансами. В центрі уваги знаходиться процес оподаткування, виступаючи головною умовою формування фінансово-бюджетних ресурсів держави. Саме податки є одним із найбільш дієвих методів державного управління економікою держави в умовах ринкових відносин.

Найбільш проблемним податком, запозиченим з досвіду зарубіжних країн, є податок на додану вартість. Сам факт його запровадження в Україні можна вважати кроком на шляху формування сучасної податкової системи і розбудови ринкової економіки. Це пояснюється тим, що ПДВ вважається найбільш досконалою сучасною формою непрямого оподаткування і відіграє важливу роль у системі державних фінансів у більшості розвинених країн світу та країн з перехідною економікою. Проте в Україні через суттєві проблеми щодо справляння ПДВ, має місце відволікання оборотних коштів підприємств та створення певної напруги у виконанні бюджету, що свідчить про недосконалість механізму оподаткування. Тому уряд України повинен

спрямувати свої зусилля на удосконалення податкового законодавства та адміністрування податку на додану вартість, що сприятиме значному посиленню ролі та місця ПДВ у формуванні доходів державного бюджету.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням, пов'язаним з функціонуванням податку на додану вартість присвячені праці вітчизняних науковців та практиків: В. Андрущенко, В. Буряковського, В. Бесєдіна, О. Василика, А. Гальчинського, В. Геєця, О. Данілова, Ю. Іванова, С. Каламбета, А. Крисоватого, І. Луніної, А. Скрипника, А. Соколовської, В. Суторміної, В. Федосова, С. Юрія та інших.

Однак, незважаючи на численні дослідження різноманітних аспектів функціонування податку на додану вартість, детальнішого дослідження потребує питання впливу такого податку на доходи Державного бюджету України та визначення проблемних питань щодо функціонування ПДВ в Україні і напрямів їх вирішення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є визначення впливу податку на додану вартість на формування доходної частини Державного бюджету України.

Таблиця 1. Структура доходів Державного бюджету України за 2012–2014 рр.

Найменування показників згідно з бюджетною класифікацією	Роки					
	2012		2013		2014	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Разом доходів	373960236,2	100,0	351164635,3	100,0	372 931 772,1	100,0
Офіційні трансферти	1137227,2	0,3	1589152,0	0,5	2 003 162,2	0,5
Всього доходів (без урахування міжбюджетних трансфертів)	372823009	99,7	349575483,3	99,5	370 928 609,9	99,5
Податкові надходження	311111027,1	83,2	282461930,8	80,4	299 196 044,8	80,2
Неподаткові надходження	58708255,6	15,7	64881085,1	18,5	68 873 338,1	18,5
Доходи від операцій з капіталом	2 064 017,3	0,6	1006946,9	0,3	1 456 271,2	0,4
Офіційні трансферти	762379	0,2	1047650,7	0,3	1225481,6	0,3
Цільові фонди	177330	0,05	177 869,8	0,1	177 474,2	0,05

жавного бюджету України та проблемних напрямів функціонування даного податку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Важливим елементом економічного зростання та макроекономічної стабільності України є, Державний бюджет, який являє собою фінансовий план, що забезпечує створення централізованого фонду і здійснює перерозподіл фінансових ресурсів держави. Доходи бюджету — це система фінансових відносин, що формує фінансові ресурси у розпорядження державних органів управління і державних підприємств.

Згідно із Бюджетним кодексом України, доходи бюджету — це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за адміністративні послуги, власні надходження бюджетних установ). Тож, враховуючи особливості механізму формування системи доходів Державного бюджету в Україні, нами була проаналізована структура доходної частини бюджету за розділами, передбаченими Бюджетним кодексом України (табл. 1).

За прогнозованими даними, затвердженими Законом України про Державний бюджет на відповідний рік, в Україні спостерігається зростання запланованої суми доходів державного бюджету у 2014 р. по відношенню до попереднього року на 21 767 136,8 тис. грн. або на 6,2 %, хоча в порівнянні з даними Закону України про Державний бюджет на 2012 р. вони зменшились на 1 028 464,1 тис. грн., що становить 0,3 %.

У переважній більшості на зростання надходжень до державного бюджету вплинуло в першу чергу зростання найбільшої їх частки — податкових надходжень, які в 2014 р. заплановано збільшити до 299 196 044,8 тис. грн., що на 16 734 114,0 тис. грн. більше, ніж в 2013 р. (згідно з Законом України про Державний бюджет України на 2014 рік від 16.01.14 р. із змінами, внесеними згідно із Законом № 1165-VII від 27.03.14 р.).

Що стосується частки податкових надходжень у структурі загальних надходжень до державного бюджету, то в Україні, як і в більшості країн світу, податки займають досить велику частку в структурі надходжень до Державного бюджету. Вони є важелем економіки будь-якої країни та основним джерелом наповнення державного бюджету.

Так, на 2014 р. їх частка в загальній структурі доходів державного бюджету запланована на рівні 80,2 %. Не можемо, обминути увагою той факт, що за досліджуваний період на основі прогнозованих даних на відповідний рік відбулось скорочення частки податкових надходжень на 3,0 % по відношенню до 2012 р. через підвищення в структурі доходів державного бюджету частки неподаткових надходжень — на 2,8 %. Вартісний же вимір да-

ного розділу доходів державного бюджету в 2014 р. планується збільшити по відношенню до попереднього року на 3 992 253,0 тис. грн. до 68 873 338,1 тис. грн.

Доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти та цільові фонди в структурі доходів державного бюджету займають незначну питому вагу, яка на 2014 р. запланована відповідно на рівні 0,4 %, 0,3 % та 0,05 %.

Оскільки сучасна система оподаткування в Україні відображається великою кількістю податків, зборів та обов'язкових платежів податкового характеру, доцільно проаналізувати структуру податкових надходжень до Державного бюджету України на основі Закону України Про державний бюджет України на 2014 рік та визначити найбільш вагомі, аналіз яких є першочерговим завданням (рис. 1).

Досліджуючи структуру податкових надходжень державного бюджету України відмітимо, що кожен вид податку посідає вагомe місце в податковій системі та економіці України в цілому, виконуючи свої функції. Але, розглядаючи податкову систему України слід зазначити, що головна роль відводиться непрямим податкам, серед яких найважливішим є податок на додану вартість. Так, питома вага даного податку у структурі податкових надходжень державного бюджету України на 2014 р. планується на рівні 53 %, що становить 157 912 774,1 тис. грн. Безумовно це досить вагома частка, яка свідчить про те, що податок на додану вартість є одним з найважливіших бюджетоутворюючих податків.

Податок на додану вартість є непрямим податком, який нараховується та сплачується платниками податків

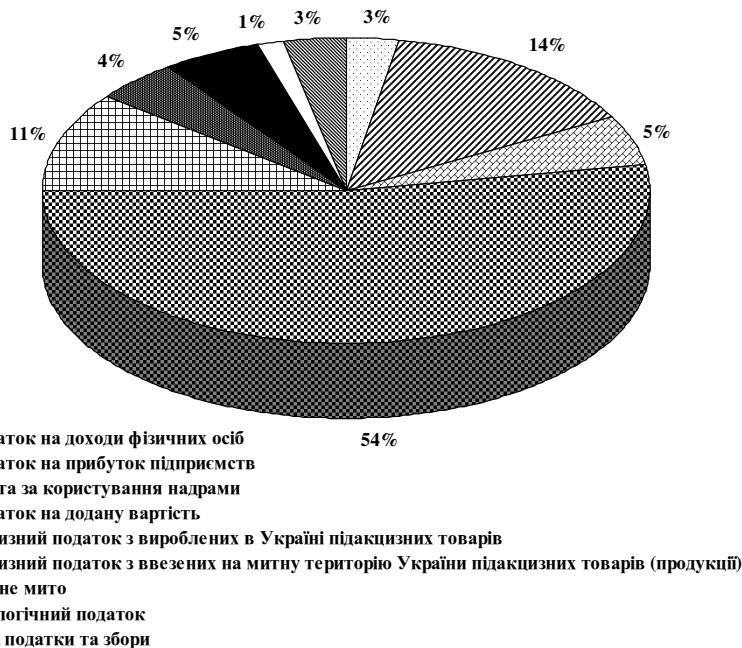

Рис. 1. Структура податкових надходжень державного бюджету України в 2014 р.

Таблиця 2. Динаміка доходів Державного бюджету України за 2012—2014 рр., тис. грн.

№	Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.
1	14010000 Податок на додану вартість, тис. грн.	164 125 559,4	135 679 750,1	157 912 774,1
	у т. ч. зараховується: до загального фонду державного бюджету	162 046 593,3	133 039 143,6	156 424 763,4
	до спеціального фонду державного бюджету	2 078 966,1	2 640 606,5	1 488 010,7
	14000000 Внутрішні податки на товари та послуги, тис. грн.	205 848 559,4	176431750,1	202 556 377,2
	10000000 Податкові надходження, тис. грн.	311 111 027,1	282 461 930,8	299 196 044,8
	Всього доходів (без урахування міжбюджетних трансфертів), тис. грн.	372823009	349 575 483,3	370 928 609,9
	Усього доходів, тис. грн.	373 960 236,2	351 164 635,3	372 931 772,1
2	Частина ПДВ у загальній сумі внутрішніх податків на товари та послуги, %	79,7	76,9	78,0
3	Частина ПДВ у загальній сумі податкових надходжень бюджету, %	52,8	48,0	52,8
4	Частина ПДВ у загальній сумі доходів бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів), %	44,0	38,8	42,6
5	Частина ПДВ у загальній сумі доходів бюджету %	43,9	38,6	42,3
6	Ланцюговий темп зростання ПДВ, %	X	82,7	116,4
7	Базисний темп зростання ПДВ, %	100	82,7	96,2
8	Частина ПДВ, що зараховується до загального фонду державного бюджету, %	98,7	98,1	99,1
9	Частина ПДВ, що зараховується до спеціального фонду державного бюджету, %	1,3	1,9	0,9

до бюджету з операцій постачання товарів і послуг на митній території України, а також з операцій експорту і імпорту. Базаю оподаткування є договірна (контрактна) вартість товарів і послуг, але не нижче звичайних цін, визначених відповідно до норм Податкового кодексу з урахуванням загальнодержавних податків і зборів. Ставки податку встановлюються від бази оподаткування в таких розмірах: 20 % та 0 %. Сума обчисленого податку додається до ціни товарів та послуг.

У Податковому кодексі передбачено численний перелік операцій, які оподатковуються за нульовою ставкою, не є об'єктом оподаткування та звільнені від оподаткування. Але, навіть з урахуванням пільг, звільнення від оподаткування та бюджетного відшкодування ПДВ, його частка в бюджеті є надзвичайно високою і фіскальне значення цього податку важко переоцінити.

Зважаючи на важливість та необхідність ПДВ у загальній податковій системі, розглянемо динаміку надходжень даного податку до Державного бюджету України протягом 2012—2014 рр. (табл. 2).

Аналізуючи представлені дані, можна стверджувати про неможливість відмови від застосування ПДВ у податковій сфері України, адже він має значний вплив на формування бюджету країни в цілому. Протягом 2012—2014 рр. ПДВ відіграє значну роль і підтверджує свій статус головного бюджетоутворюючого податку.

Так, плановий обсяг надходжень податку на додану вартість у 2014 р. становить 157 912 774,1 тис. грн., що на 16,4 % більше, ніж в попередньому році. Отже, можна стверджувати, що роль ПДВ як засобу фіскалу в доходах державного бюджету України є визначною. Ця форма оподаткування споживання перетворилася у вагомий джерело формування державних доходів. Проте ПДВ не приносить такого ж ефективного результату платникам податку, як державі. Виступаючи, по суті, податком на кінцеве споживання, який покладено на громадян та бюджетну сферу, він, при доволі високій ставці (основна діюча 20 %) і стрімкій інфляції, стає одним із факторів, що стримують розвиток виробництва. Також ПДВ дещо загострює соціальне становище в країні, особливо це стосується сфери відшкодування даного податку.

Згідно зі ст. 200 Податкового кодексу, якщо у звітному періоді різниця між сумою податкового зобов'язання і податкового кредиту платника податків є від'ємною, то така сума враховується у зменшення суми податкового боргу з ПДВ, а в разі відсутності боргу — зараховується до складу податкового кредиту наступ-

ного звітного (податкового) періоду. Якщо і в наступному податковому періоді таке співвідношення має від'ємне значення, то бюджетному відшкодуванню підлягає частина такого від'ємного значення в розмірі фактично сплаченої суми податку у попередніх податкових періодах постачальникам або до Державного бюджету України. А залишок від'ємного значення попередніх податкових періодів після бюджетного відшкодування включається до складу податкового кредиту наступного податкового періоду.

Не мають права на отримання бюджетного відшкодування особи, які:

- були зареєстровані як платники ПДВ менш ніж за 12 календарних місяців до місяця, за наслідками якого подається заява на бюджетне відшкодування (крім податкового кредиту з придбання або спорудження основних фондів);

- мали обсяги оподатковуваних операцій за останні 12 календарних місяців менші, ніж заявлена сума бюджетного відшкодування (крім податкового кредиту з придбання або спорудження основних фондів).

Для отримання бюджетного відшкодування необхідно подати заяву, декларацію відповідному податковому органу. До декларації додаються розрахунок суми бюджетного відшкодування, а також оригінали митних декларацій (примірників декларанта), що підтверджують вивезення товарів (супутніх послуг) за межі митної території України. У подальшому розгляді виникає ціла низка процедур, передбачених для перевірки достатності підстав для відшкодування ПДВ і відповідності критеріїв для автоматичного бюджетного відшкодування податку.

Попри складність і значну тривалість процедури відшкодування ПДВ, значна його частина відшкодується з державного бюджету. У зв'язку з цим, доцільно також розглянути стан чистих надходжень ПДВ до бюджету за вирахуванням із загальних надходжень обсягу відшкодованих коштів за податком (рис. 2). Це дозволить більш точно і чітко зрозуміти стан надходження ПДВ та проаналізувати його доцільність та фіскальну сутність.

Таким чином, протягом останніх років запланована для відшкодування досить значна частка податку на додану вартість з державного бюджету. Так, у 2012 р. було заплановано майже 48,0 млрд грн. відшкодування ПДВ, у 2013 р. — 59,5 млрд грн., у 2014 р. — 53,4 млрд грн. Аналізуючи динаміку чистих надходжень ПДВ можна зробити висновок, що відшкодування цього податку

з бюджету справляє досить вагомий вплив на його фінскальне значення. За досліджений період у 2013 р. планова сума відшкодування ПДВ була найбільшою. Це призвело до того, що разом із запланованим зниженням надходжень цього податку, планова сума чистих надходжень ПДВ становила 135,7 млрд грн., що нижче на 17,3 % порівняно з попереднім роком.

Інший важливий момент, який потребує аналізу, є виконання державного бюджету за доходами. Адже фактичні показники відображають реальну картину надходження коштів і в цілому характеризують стан економіки (табл. 3).

Виконання державного бюджету по доходах у цілому у 2013 р. є вищим, ніж у попередньому році і становить 96,6 %. Найвищий відсоток виконання бюджету за 2012—2013 рр. отримано по таких видах доходів як плата за користування надрами, кошти, перераховані Національним банком, власні надходження бюджетних установ та податок на додану вартість. На 2013 р. було заплановано зменшення надходжень від ПДВ на 28,4 млрд грн., проте фактично було отримано 181,7 млрд грн., що менше від рівня 2012 р. лише на 3,1 млрд грн., у відсотковому відношенні — на 1,7 %. Відсоток виконання доходів державного бюджету за податком на додану вартість у 2013 р. зріс на 21,6 пп і становив 133,9 % порівняно з планом, що теж підкреслює важливість ПДВ для наповнення бюджету.

У сфері застосування податку на додану вартість існує множинний спектр проблем щодо його адміністрування та відшкодування, які набувають все більшої ваги та потребують негайної їх ідентифікації та усунення. Найбільш актуальними проблемами у цій сфері є:

- нестабільність у законодавчій сфері;
- недостатньо відведена увага регульовальній функції ПДВ;
- обмеження платоспроможного попиту споживачів;
- відволікання обігових коштів підприємства;
- економічно не виправдана система пільг;
- завищена ставка ПДВ;
- подвійне оподаткування;
- адміністративна важкість;
- істотний вплив на загальний рівень цін;
- регресивність щодо малозабезпечених верств населення;
- високі адміністративні витрати на організацію процесу нарахування й утримання податку;
- несумісність з іншими типами універсальних акцизів;

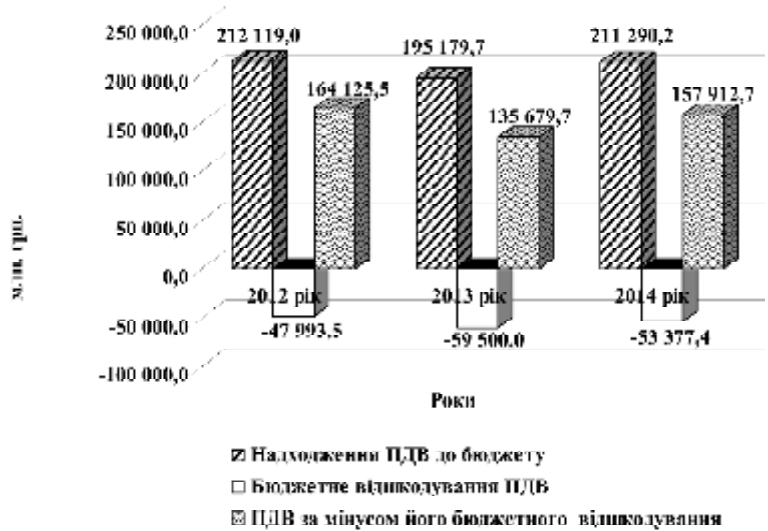

Рис. 2. Динаміка чистих надходжень ПДВ до державного бюджету України в 2012—2014 рр.

- ухилення від сплати податку;
- наявність великої заборгованості за відшкодуванням ПДВ.

Серед проблем оподаткування податком на додану вартість хотілося б виділити досить високу ставку ПДВ. Дослідження розміру ставок з ПДВ показало, що в порівнянні з багатьма розвиненими європейськими країнами в Україні ставка ПДВ є дуже високою (табл. 4).

Як ми бачимо, країни, які є членами ЄС, в цілому мають вищі ставки, від ряду країни, що до нього не входять. Поряд з Україною на рівні ставки ПДВ 20 % знаходяться Білорусь та Сербія. Проте в цих країнах застосовуються знижені ставки податку на додану вартість, що позитивно відзначається на їх економічному зростанні. В інших країнах також багато уваги приділяють зниженню ставок ПДВ по окремих групах товарів, які є предметами першої необхідності для зменшення податкового тиску на соціально незахищені верстви населення.

Непрямі податки є найважливішим джерелом податкових надходжень розвинутих країн. Головними по частці податкових надходжень серед непрямих податків є ПДВ та акцизи. На їх частку припадає від однієї п'ятої до половини всіх податкових надходжень у більшості розвинених країн. Тільки в США, Японії і Канаді роль непрямого оподаткування помітно нижче. Натомість, у країнах що розвиваються ставки ПДВ є нижчими, що є

Таблиця 3. Виконання Державного бюджету України в 2012—2013 рр., млн грн.

Показники	2012 р.			2013 р.			Відхилення показників 2013 р. від 2012 р.			
	план	факт	% виконання	план	факт	% виконання	план		факт	
							(1..)	%	(1..)	%
Всього доходів	373 960,2	346 054,0	92,5	351 164,6	339 180,30	96,6	-22795,6	93,9	-6873,70	98,0
з них:										
1. Податок на прибуток	58 236,9	55 349,7	95,0	57 928,3	54 318,40	93,8	-308,6	99,5	-1031,30	98,1
2. ПДВ	164 125,5	184 785,8	112,6	135 679,8	181 716,90	133,9	-28445,7	82,7	-3068,90	98,3
3. Відшкодування ПДВ	-47 993,5	-45 959,0	95,8	-59 500,0	-53 447,60	89,8	-11506,5	124,0	-7488,60	116,3
4. Акцизний податок	31 439,0	27 417,9	87,2	30 724,0	26 362,60	85,8	-715,0	97,7	-1055,30	96,2
5. Плата за користування надрами	1 518,8	12 456,8	820,2	13 012,3	13 020,20	100,1	11 493,5	856,7	563,40	104,5
6. Ввізне мито	12 700,0	12 985,8	102,3	15 075,0	13 264,60	88,0	2 375,0	118,7	278,80	102,1
7. Кошти, що перераховуються ПБУ	13 170,4	23 600,0	179,3	23 068,1	28 308,20	122,7	9 807,7	175,3	4 708,20	120,0
8. Власні надходження бюджетних установ	16 794,2	24 701,2	147,1	21 253,2	28 985,30	136,4	4 459,0	126,6	4 264,10	117,3

Таблиця 4. Стандартні та знижені ставки ПДВ в різних країнах в 2013 р.

Країна	Стандартна ставка	Знижена ставка
<i>Країни, які є членами ЄС</i>		
Люксембург	15%	12% або 9% або 6% або 3%
Кіпр	17%	5% (8% для перевезення на таксі і автобусах)
Німеччина	19%	7% або 0%
Франція	19,6%	5,5% або 2,1% або 7%
Австрія	20%	10% для оренди житла, перевезення пасажирів, збору сміття, видавництво книг та журналів, виробництво харчових продуктів
Словаччина	20%	10%
Словенія	20%	8,5%
Великобританія	20%	5% для опалення та ремонту житла та 0% для предметів першої необхідності - харчові продукти, вода, ліки, дитячий одяг, громадський транспорт, книги і періодика
Нідерланди	21%	6% або 0%
Польща	23%	8% або 5% або 0%
Швеція	25%	12% (напр., харчові продукти, готелі та ресторани) або 6% (громадський транспорт та книги)
<i>Країни, які не є членами ЄС</i>		
Андорра	4,5%	1%
Іран	5%	
Японія	5%	
Сінгапур	7%	
Швейцарія	8%	3,8% (готельний сектор) та 2,5% (найважливіші харчові продукти, книги, ліки)
Казахстан	12%	
Пакистан	16%	1% або 0%
Китай	17%	13% для харчових продуктів, друкованих матеріалів; 6% або 3%
Чорногорія	17%	
Азербайджан	18%	10,5% або 0%
Грузія	18%	0%
Македонія	18%	5%
Росія	18%	10% або 0%
Туреччина	18%	8% або 1%
Білорусь	20%	10% або 0,5%
Сербія	20%	8% або 0%
Україна	20%	0%
Узбекистан	20%	

однією з сприятливих умов для залучення інвестицій в економіку і зростання ВВП країни. Проте варто відмітити, що в світі існує загальна тенденція до зниження ставок податків. На нашу думку, для інвестиційного клімату України досить бажаною була б диференціація ставок ПДВ і зниження їх розмірів щодо окремих груп товарів і послуг.

ВИСНОВКИ

Вивчення ролі ПДВ як джерела наповнення державного бюджету дало змогу підтвердити його визначальну роль і фіскальне значення. Податок на додану вартість є бюджетоутворюючим податком. За фактичними даними частка ПДВ у доходах бюджету у 2013 р. склала 53,6%. У Законі України "Про державний бюджет на 2014 рік" надходження від ПДВ заплановані на рівні 157,9 млрд грн, що становить 53% усіх доходів.

Дослідивши недоліки функціонування податку на додану вартість, можна запропонувати наступні напрями вдосконалення механізму справляння ПДВ:

- 1) встановити диференційовані ставки податку на додану вартість;
- 2) при визначенні доданої вартості потрібно зменшувати виручку на суму всіх матеріальних витрат, включаючи амортизаційні витрати;
- 3) спростити механізм справляння податку на додану вартість;
- 4) змінити механізм справляння ПДВ щодо підприємств торгівлі та посередницької діяльності.

Проте потрібно пам'ятати, що від зниження ставок непрямих податків найбільшою мірою виграють виробники, а не споживачі. Лише на конкурентних ринках зниження ставок ПДВ призведе до зменшення ціни товарів та послуг. Натомість в багатьох секторах економіки зменшення ставок ПДВ сприятиме зростанню рен-

табельності підприємств, які будуть залишати у своєму розпорядженні кошти, що раніше йшли на сплату ПДВ. Позитивним моментом таких змін є зменшення вхідного порогу для входження нових підприємств на ринок, оскільки вища рентабельність дозволить новим підприємствам інвестувати більші обсяги коштів у розширення виробництва.

Література:

1. Блакита Г.В. Механізм дії та проблеми відшкодування ПДВ / Г.В. Блакита, О.М. Дзюба // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. — 2012. — № 47. — С. 266—273.
2. Лапшин Ю. Податок на додану вартість: позитивні тенденції / Ю. Лапшин // Вісник податкової служби України. — 2011. — № 11. — С. 6—7.
3. Червінська О.С. Податок на додану вартість в доходах державного бюджету та проблеми його відшкодування / О.С. Червінська, Х.Б. Демчук, О.В. Войтків // Науковий вісник НЛТУ України. — 2011. — № 21.5. — С. 298—305.

References:

1. Blakyta, H.V. and Dziuba, O.M. (2012), "The mechanism of action and problem of compensation of tax value-added", *Visnyk Chernivets'koho torhovel'no-ekonomichnoho instytutu*, vol. 47, pp. 266—273;
2. Lapshyn, Yu, (2011), "The tax value-added: positive tendencies", *Visnyk podatkovoi sluzhby Ukrainy*, vol. 11, pp. 6—7;
3. Chervins'ka, O.S. Demchuk, Kh.B. and Vojtkiv, O.V. (2011), "The tax value-added in the profits of the state budget and problem of his compensation", *Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 21.5, pp. 298—305.

Стаття надійшла до редакції 06.05.2014 р.